

11. Módszertani kérdések a kortárs politikatudományban

Szekcióvezető: Patkós Veronika

(MTA TK Politikatudományi Intézet, ELTE ÁJK Politikatudományi Intézet)

patkos.veronika@tk.mta.hu

11.1. panel

[Sz 11:15-12:45, I. tanterem]

1. Nábelek Fruzsina (BCE Politikatudományi Doktori Iskola, fuzsina.nabelek@gmail.com):

A kampánystratégia hálózat-szemléletű megközelítése

A negatív kampányra a kampányüzenetek egy típusaként tekinthetünk, melynek célja, hogy az ellenfél politikai programjának, eredményeinek, ideológiájának, tulajdonságainak támadásával győzze meg a választókat arról, hogy az alkalmatlan egy adott pozícióra, így a negatív kampány alkalmazója a megfelelőbb választás. A pozitív kampány üzenetek ezzel szemben a megszólalóra vonatkoznak, annak saját kvalitásait hangsúlyozzák. Azt a stratégiai döntést, hogy a párt vagy jelölt inkább pozitív vagy inkább negatív üzeneteket alkalmaz a kampány során, a kutatások szerint számos tényező befolyásolja, azonban a szakirodalom azt is megmutatja, hogy ezen tényezők gyakran csak egyes országokban vagy egyes választások esetén érvényesülnek, míg más kontextusban nem magyarázzák a pozitív és negatív üzenetek közötti választást. Mindez magyarázható azzal, hogy a klasszikus - statikuskén leírható - hipotézisek a jelölt vagy párt adott pillanatban betöltött pozíciójára vagy helyzetére fókuszálnak, és nem számolnak azzal, hogy az üzenetek a kampány dinamikájához is alkalmazkodhatnak, így reagálhatnak például az ellenfelek vagy a szövetséges jelöltek vagy pártok üzeneteire is. Az előadás ezt figyelembe véve a kampányt a pártok interakciójaként értelmezi, ezen interakciókat pedig a társadalmi hálózatelemzés (social network analysis) segítségével vizsgálja. Fő feltevés, hogy a pozitív és negatív üzenetek közötti választás magyarázható két, a társadalmi hálózatokra jellemző tulajdonság, a reciprocitás vagy kölcsönösség és a tranzitivitás („*az ellenségem ellensége a barátom*”) érvényesülésével. Az előadás mindezt a 2018-as parlamenti választási kampány példáján keresztül mutatja be.

2. Piotr Kocyba (TU Chemnitz Institut für Europäische Studien und

Geschichtswissenschaften) – Mikecz Dániel (MTA TK PTI, mikecz.daniel@tk.mta.hu): A

tüntetések kérdőíves kutatásának módszertani kihívásai

A társadalmi mozgalmak kutatása annak interdiszciplináris jellege miatt a módszertani repertoárt illetően igen vegyes képet mutat. A részvételi tapasztalatokra rákérdező, nagymintás survey típusú mérésektől a mozgalmi szubkultúrák antropológiai módszerekkel végzett sűrű leírásán át a tüntetéseken használt transzparenszek, mozgalmi jelképek vizuális elemzéséig terjed a mozgalmak kutatás széles eszköztára. A fenti eljárásokhoz képest Magyarországon újnak mondható a kérdőíves tiltakozáskutatás (protest survey) módszere. Ennek lényege, hogy közvetlenül érjék el a résztvevőket a kutatók, és így tudjanak releváns adatokat nyerni a tüntetők szociológiai hátteréről, motivációjáról, részvételi tapasztalatairól. A kérdőíves tüntetéskutatás azonban pontos szervezést igényel és számos körülmény befolyásolhatja annak sikerét. A módszer és a kérdőív egységesítését, pontosítását szolgálja a 2018 elején megkezdődött nemzetközi kutatási projekt az MTA TK Inkubátor programjának támogatásával. A projektben az MTA TK-n kívül a Solidarity Center Gdansk, a Masaryk Egyetem és a Chemnitzi Műszaki Egyetem kutatói vesznek részt. A közös pilot projekt keretében Ausztriában (1), Lengyelországban (8) és Magyarországon (4) végeztek kérdőíves tüntetéskutatást a projektben részt vevő kutatók. A standardizálás alapvetően a “Contextualizing Contestation: Caught in the Act of Protest” c. 2008-as nemzetközi kutatási projekt alapján történt. Előadásunkban a kutatási projekt módszertani eredményeit kívánjuk bemutatni, így az egyes lekérdezési módszereket, a mintavételi eljárásokat, a lekérdezés szervezését, az ellenséges tüntetési terepen felmerülő veszélyeket, a válaszadási arányokat és az általunk használt kérdőív főbb kérdéscsoportjait.

3. Tóka Gábor (CEU Department of Political Science, tokag@ceu.edu): A magyar választókerületi határok pártos elfogultságának vizsgálata egy sztochasztikus becslést végző, geo-koordinátákat felhasználó gépi tanulással

Tanulmányom szakít a választókerületi határok elfogultságát vizsgáló európai irodalomban mind a mai napig egyeduralgoló, de technikailag elavult, koncepcionálisan és empirikusan nehezen védhető, túlzottan determinisztikus („uniform-swing”) módszerekkel és helyettük egy sztochasztikus („variable-swing”) módszert vezet be. A tanulmányban kidolgozott módszer tehát nem él azzal az irreális feltételezéssel, hogy a pártok szavazatarányai egymást követő választásokon egyenlő mértékben változhatnak minden választókerületben, és megfelelő precizitással megbecsüli az eredmények statisztikai hibáját is. Ellentétben viszont az Egyesült Államokban használatos Gelman-King „variable-swing” statisztikai modellel, az itt bemutatott eljárás többpártrendszerű versengésre is alkalmazható, és megkülönbözteti egymástól a térkép pártos elfogultságának azon összetevőjét, amelyik a térkép megrajzolásakor kalkulálható volt, illetve azt az elfogultságot, ami egy azt követő választáson – a pártok földrajzi elhelyezkedésének időközbeni, részben tudatos adaptáció hatására, részben utóbbtól függetlenül történő megváltozása nyomán – ténylegesen feltárható volt tényellenes szimulációk segítségével. A módszerrel nyert eredmények szerint a 2011-ben megrajzolt magyar választókerületi határok az akkori állapot szerint a Fidesz és az ún. balliberális oldalt mint fő vetélytársakat feltételező versenyben a Fidesz számára igen erősen, és az egyszerűbb uniform-swing módszerekkel becsléssel is nagyjából hasonló mértékben kedveztek. A pártok szavazótáborainak földrajzi elhelyezkedésében 2011 és 2014 között bekövetkezett változások nyomán a térkép ilyen irányú elfogultsága még nőtt is, a Fidesz és a Jobbik esetleges szavazategyenlősége melletti versengésben viszont a Fidesz számára kedvezőtlené vált a választókerületi térkép. Következtéseimben amellet

4. Patkós Veronika (MTA TK PTI, ELTE ÁJK, patkos.veronika@tk.mta.hu) – Stump Árpád (ELTE TáTK, Közgazdasági elemző MA, stumparpad@gmail.com): Kinek kedveznek a választási reformok? A választási reformok pártos torzításának kvantitatív vizsgálata

A választási reformokat leggyakrabban esettanulmányokon keresztül vizsgálták eddig, a terület kvantitatív eszközökkel alulkutatott. Bár a szakirodalom azt valószínűsíti, hogy a reformok általában olyanná alakítják a választási rendszert, hogy az a reformot végrehajtó pártoknak kedvezzen, ez a kijelentés csak anekdotikusan alátámasztott, a feltételezést még egyetlen nagymintás empirikus kutatás sem igazolta. A kutatás egy új adatbázisra épít, amely az európai demokráciák választási reformjait és azok jellemzőit tartalmazza az 1960 és 2011 közötti időszakban, és lehetővé teszi a reformok kvantitatív elemzését. Fő kérdése, hogy a módosítások valóban a reformáló pártoknak kedveztek-e, azaz, más fontos tényezőkre kontrollálva a reform a szavazatarányhoz képest jobb mandátumarányhoz juttatja-e a reformáló felet. A lineáris regressziós elemzések arra mutatnak rá, hogy az anekdotikus bizonyítékon alapuló, népszerű feltételezés összességében nem igazolható a vizsgált időszak európai adatain. A dolgozat eredményei ellentmondanak a reformokkal kapcsolatos korábbi kutatások feltételezéseinek és megállapításainak, ami szükségessé teszi az elméleti magyarázatok finomítását a jövőbeli kutatásokban.